Inhoudstafel

- Voorwoord. pg 2
- I. Verbeelding? Dat is een ver- beeld- ding. pg 3-10
- II. Een theaterzaal, wadisda? pg 11-15
- III. In het theater, speel jij ook mee. Hoekandanu?! pg 16- 18
- IV: Wablieft? (Geen handleiding nodig, zie werkbundel)
- V. Filosoferen maar! Pg 19-29
- VI. En toen... Pg 30 - 45

Beste juf, beste meester,

In deze lesmap verwerken we "De verbeeldeling" op verschillende manieren, steeds gelinkt aan concrete leerplandoelen.
In deze bundel vind je schoolse inhouden (lezen, schrijven, spreken) en creatieve verwerkingen terug. Op het einde is er een uitgewerkte dramales rond onze voorstelling. Shoppen maar!
Bij elke oefening vind je de handleiding en kopieerbladen terug.

Veel plezier, geniet van onze voorstelling, de verwondering van je leerlingen en deze bundel,
Stan (Wachter, regisseur, lesmapmaker, colaliefhebber), Leen (Koningin, lesmapmaker, pruikenknutselaar, professionele vergeetzak), Martijn (de Verbeeldeling, decorbouwer, Belgische Nederlander en toch vrijgevig), Kenny (de technieker, verstaanbare West-Vlaming)

1. “Verbeelding? Dat is een ver- beeld- ding.”

→ leerplandoelen

Katholiek Onderwijs:

Woordenschat (TOtal1 - Taalbeschouwing / Woordenschat):
Doel: *De betekenis van onbekende woorden achterhalen via de context.*

- TOspr1 - Gericht spreken & TOspr2 - Interactie:Ervaringen, gevoelens en meningen verwoorden.
- MUva4: Genieten van kunst en cultuuruitingen en de betekenis ervan ontdekken in dialoog: *Leren praten over wat een kunstwerk met je doet en de diepere boodschap of betekenis van een kunstenaar proberen te begrijpen.*

Go!:

- Doel N.2.14: De leerlingen breiden hun passieve en actieve woordenschat uit door blootstelling aan een rijkere taalomgeving en theaterterminologie, en kunnen deze woorden functioneel gebruiken in een nagesprek of verwerkingsopdracht.
- Doel 3.1.2 In een concrete communicatieve situatie de betekenis van onbekende woorden achterhalen door gebruik te maken van de context.
- MU.BEG.01: Muzische en artistieke uitingen (zoals muziek, theater, dans en beeldende kunst) aandachtig en gericht waarnemen en beluisteren. *Wat betekent dit?* Gefocust kijken en luisteren naar een kunstuiting met aandacht voor zintuiglijke details

voorbereiding:

- Voorzie voor elke leerling een exemplaar van kopieerblad 3, kleurpotloden of stiften.
- Hou de projectie van kopieerblad 1 en 2 klaar of print ze af op A3-formaat.
- Muziekdrager die via Youtube “Oh fortuna” kan afspelen. ***André Rieu - O Fortuna (Carmina Burana - Carl Orff)***

Achtergrondinfo

Verbeelding is een zeer abstracte term voor kinderen. Daarenboven wordt het woord meer in schrijf- dan in spreektaal gebruikt. De term "fantasie" zal bij de leerlingen eerder een belletje doen rinkelen. ***Het is daarom best om deze termen te kaderen alvorens jullie naar het stuk gaan kijken.***

Verbeelding speelt zich af in je hoofd en komt er af en toe uit in de vorm van kunstwerken en ideeën. Pas dan zien we wat er zich in het hoofd van een "verbeeldeling" heeft afgespeeld. We vinden "beelden" of "bewijs" van deze verbeelding terug in muziek, beeldhouwwerken, schilderijen, poëzie, dans, installaties, verhalen,.... en natuurlijk ook theaterstukken.

Lesverloop

Fase1: Onderwijsleergesprek

Splits met hen het woord op in ver-beeld-ing om vanuit het woord "beeld" verder te ontdekken wat verbeelding is.

- *Welk woord zit er verstopt in het woord "Verbeelding"?*
- *Geef me eens een voorbeeld van een beeld dat je kan aanraken. (projectie / kopie tastbare beelden - kopieerblad 1, 2 of muziekstuk "Oh Fortuna" ♦)*
- *Deze beelden kunnen we aanraken en horen. Maar voordat de kunstenaar dit beeld maakte, heeft hij het eerst ergens anders gemaakt. (In zijn hoofd, zijn fantasie) Dat kon niemand zien of aanraken. Het bestond enkel in zijn fantasie. Wat denk je dat de kunstenaar wilde uitdrukken met zijn kunstwerk? Wat heeft hij ver-beeld? (zie achtergrondinfo)*

- ***♦ extra info bij "Oh fortuna" - Carl Orff:***

  Fase 1a*: Start het filmpje op minuut 1.33 en laat het lopen tot minuut 2.30.*

  → Welk gevoel roept dit bij jullie op? (dreigend, spannend, akelig, griezelig, er gaat iets gebeuren)

  → Over wat gaat dit muziekstuk denken jullie? Wat zou Carl Orff in zijn hoofd / fantasie / verbeelding gehad hebben dat hij later omgevormd heeft tot dit muziekstuk?

  Fase 1b*: Laat verder lopen tot het einde.*

  → Is je gevoel verminderd of erger geworden in dit laatste stuk? (erger geworden)

  → Je vertelt dat dit stuk over het lot gaat. "Het lot is de dingen die je overkomen in je leven. Hoe je leven loopt. Carl Orff ging ervan uit dat je niet kan kiezen hoe je leven loopt. Dat kiest het lot."

→ Hoe stelt Carlf Orff zich het lot voor? Hoe verbeeldt hij het zich? Als een leuk ding, als een klein, zwak ding? Als een…..
→ Geef de verdere uitleg over het stuk. Zie achtergrondinfo.

> ***Tip:*** *Indien je de mogelijkheid hebt om de muziek luid te zetten: zeker doen. Het stuk is overweldigend, een echte klassieker en heel spannend. Het bekruipt je echt en is bedoeld om je te overvallen op het einde, je heel klein te doen voelen. Om dit gevoel goed over te brengen is volume een echte meerwaarde. Je kan je collega's waarschuwen: het duurt slechts 3 minuten.*

Fase 2: eerste verbeeldingsoefening.

Ik wil dat jullie je ook iets gaan verbeelden. Verbeeld je een snoepje dat nog niet uitgevonden is en waar werkelijk alles in zit dat jij super lekker vindt. Een soort supersnoep dus. Doe dit in stilte. gebruik je fantasie, je verbeelding. Daarna bespreken kort enkele van die supersnoepen.

→ Iedereen heeft in zijn hoofd een beeld van dit supersnoep gemaakt. Je ziet het al helemaal voor je. Je kan het zelfs bijna proeven en ruiken. Je hebt het je dus ver-beeld.

Fase 3: Het verbeeldingsexperiment: (kleurpotloden, stiften, kopieerblad 3)

- Geef elke leerling een kopie van kopieerblad 3.
- Vertel dat deze oefening een experiment is en in stilte dient te gebeuren. Ze mogen hun ideeën niet luidop doorvertellen.
- ***stap 1***: Laat de leerlingen inspiratie uit de lijn halen. *"Als je naar deze lijn kijkt, waar doet jou dat dan aan denken? Gebruik je verbeelding en teken verder tot de lijn iets wordt dat jij in je hoofd hebt. Dat kan van alles zijn. Er is geen juist of fout. Je mag kleuren gebruiken."* Ze krijgen hiervoor max 10 minuten. De leerlingen schrijven op de achterkant met potlood (!) wat het is. Niet erg als ze nog niet klaar zijn. Dat is zelfs handiger.
- ***stap 2:*** laat hen het papier naar hun buur / of andere leerling doorschuiven. De buur / klasgenoot mag niet spieken op de achterkant.
- ***stap 3***: Vraag aan de leerlingen wat ze in de tekening van hun klasgenoot zien en om dit in één woord vooraan in potlood op het blad te noteren.
- ***stap 4***: Laat de leerlingen het blad omdraaien en de verschillen ontdekken tussen hun idee / beeld en dat van de klasgenoot.
- ***stap 5***: "*Is er hier ergens hetzelfde beeld uitgekomen? Zijn er mensen die exact hetzelfde beeld op hun papier hebben?"* Uiteraard is dat niet zo.

Fase 4: Conclusie

"Jullie hebben allemaal van niets (de kribbellijn) een beeld gemaakt in je hoofd en dat op papier gezet. Het zat onzichtbaar in je hoofd en is nu zichtbaar op het papier. Er is een beeld gemaakt van jouw idee. Je hebt je dus iets ver-beeld. Dat is ver-beeld-ing."

"Geen enkel beeld is hetzelfde. In jullie hoofden zitten duizenden beelden en ideeën. Verbeelding is dus eindeloos. We zijn immers met acht miljard mensen op deze wereld, die allemaal beelden in hun hoofd kunnen maken en daar iets mee kunnen doen…. of niet. Je kan ze ook gewoon lekker in je hoofd (geheim) houden. Dat mag je helemaal zelf kiezen. Verbeelding speelt zich immers af in je hoofd en mag daar gerust blijven. Als we van elk ding dat we ons verbeelden een echt kunstwerk gaan maken zoals Dalí, Carl Orff of Duquesnay, is er al gauw te weinig plaats op onze aarde."

Verbetersleutel oefening 1

a. *"De verlebbeling? De verlibbeling? De verbing…Ha! wat een vervelende naam!"* roept onze koning in het stuk. *Hij is de koning van "de verbeelding", "de verbeeldeling". Dat is zó een moeilijk woord dat hij het zelfs niet kan uitspreken. Gelukkig bestaat er een ander woord voor verbeelding dat veel gemakkelijker is. Ken jij het?* ***Fantasie.***

b. *We horen en zien alvast een ander woord in "verbeelding" dat we al kennen. Welk woord is dat?* ***Beeld.***

c. *Schrijf hieronder wat het experiment ons geleerd heeft over verbeelding. Verbeelding is ….* ***een beeld maken in je hoofd van iets dat nog niet bestaat of gebeurd is. Iedereen maakt andere beelden in zijn of haar hoofd. Kunstenaars laten de beelden in hun hoofd zien in hun kunstwerken zoals muziek, beeldhouwwerken, schilderijen, verhalen, …. en natuurlijk theaterstukken.***

Achtergrondinfo

"Manneken Pis"

Hiëronymus Duquesnay de Oudere wilde graag een tastbaar beeld maken dat aantoonde hoe vrolijk het in de stad Brussel wel kon zijn. Hoe blij als een onbezorgd kind hij zich soms voelde daar. Zijn gevoel kon je natuurlijk niet aanraken, daarom zocht hij naar een beeld dat de mensen echt zouden kunnen zien.
In zijn tijd mochten jongetjes overal plassen zonder dat de politie hen een boete gaf. Duquesnay zag die jongetjes vrolijk plassen en besloot dat dat beeld het best paste bij zijn gevoel. Hij maakte er het standbeeldje (stand-beeld-je. Een beeld dat staat) van dat later wereldberoemd zou worden. Het ging dus van een onzichtbaar gevoel in zijn hoofd en

lichaam, naar iets wat hij zag op straat, tot een echt levensecht beeld dat je kan zien en zelfs aanraken. Hij verbeeldde dus letterlijk zijn verbeelding.

"De volharding van de herinnering"

Dalí zag door de hitte een stuk Camembert smelten. Dit beeld deed hem fantaseren. Er kwamen nieuwe ideeën en beelden in zijn hoofd. Het smelten van de Camembert deed hem denken aan hoe lang iets duurt in je herinneringen. In je herinnering kan een heel leuk feestje immers veel korter geduurd hebben dan in werkelijkheid. Of duurde het in jouw herinnering misschien vreselijk lang vooraleer je het eten opgegeten kreeg dat je niet lekker vond, terwijl je maar vijf minuten hebt moeten eten. Tijd kan in je herinneringen smelten zoals Camembertkaas in de hitte bedacht Dalí. In zijn hoofd veranderde het beeld van de Camembert naar een beeld van smeltende klokken en horloges. Zo verbeeldde Dalí dus de herinneringentijd of hoe hij het liever noemt: "de Camemberttijd"

"Oh fortuna"

youtube link: ***André Rieu - O Fortuna (Carmina Burana - Carl Orff)***

"Carl Orff vond het lot een heel onvoorspelbaar en vaak wreed ding. Het is dreigend. Een gigantisch wispelturig rad dat jou met een onnoemelijke kracht van onder naar boven en van boven naar onder kan zwieren wanneer het daar zin in heeft"
Carl Orff wilde met dit muziekstuk uit-beeld-en dat het lot zeer onvoorspelbaar is. Het ene moment kan het je goed gaan, het andere moment beslist het lot om jou te dwarsbomen. Het zegt in het Latijn: "Zelfs de sterkste man kan niet ontsnappen aan zijn lot." Het is duidelijk dat Carl Orff het lot een akelig en dreigend ding vindt. Het kan je elk moment overvallen. Dat hoor je ook in zijn muziek. Het dreigt, het kabbelt om dan plots - op het einde- onverbiddelijk toe te slaan en jou zelfs te vernietigen als het dat wil. (Denk aan mensen die een ongeluk meemaken, een vliegtuig dat neerstort, een plotseling bankroet,....)

Kopieerblad 1

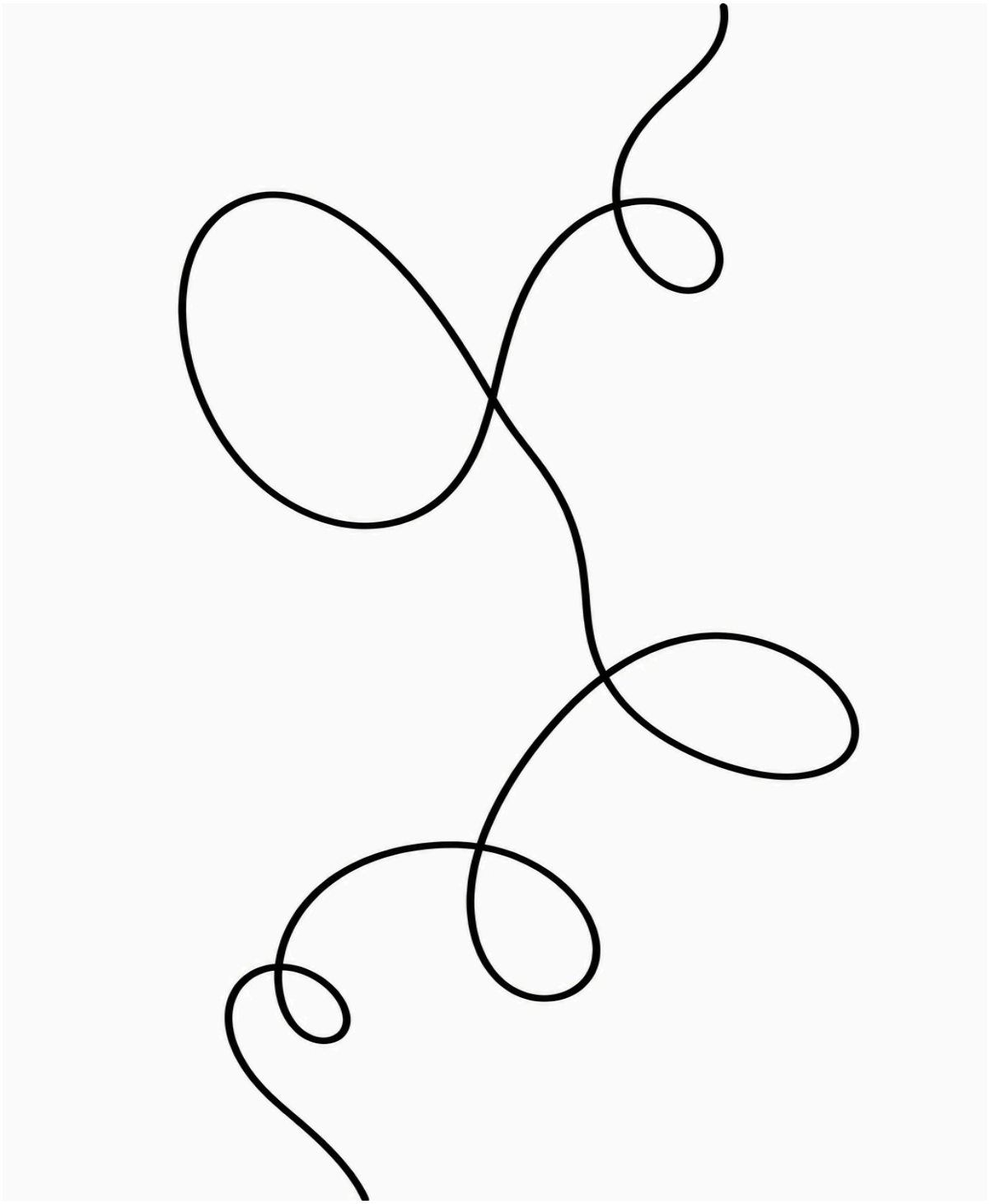
Manneken Pis. Brussel, Hiëronymus Duquesnay de Oudere, 1619

Kopieerblad 2

"De persistentie van het geheugen" / "De volharding van de herinnering", Salvador Dalí, 1931

kopieerblad 3: het verbeeldingsexperiment.

11. Een theaterzaal, wadisda?

→ leerplandoelen

Katholiek onderwijs:

- Domein: Nederlands (Taalbeschouwing & Woordenschat)
  NEtb1: Strategieën toepassen om de betekenis van onbekende woorden en taaluitingen te achterhalen en de eigen woordenschat uit te breiden. *Toepassing op theater:* De leerling leidt de betekenis van nieuwe theaterwoorden af uit de context van het toneelstuk, de attributen of het nagesprek.
- Domein: Muzische Vorming (Drama / Beschouwen)
  MUva2: Gericht beschouwen van beelden, muziek, dans en drama met oog voor de muzische bouwstenen, werkvormen en vormgevingsmiddelen.
  Toepassing op theater: Hieronder valt het actief opbouwen van een vakspecifieke 'muzische woordenschat'. De leerling leert de elementen van theater te benoemen met de juiste vaktermen (zoals *attributen, belichting, mimiek*).

GO!:

- Domein: Nederlands (Component: Begrijpen & Taalbeschouwing)
  NE.BEG.01: Betekenis geven aan gesproken, geschreven en multimodale taaluitingen in diverse contexten.*Toepassing op theater:* Nieuwe concepten en abstracte woorden die tijdens of rond de voorstelling aan bod komen, begrijpen en opslaan in het langetermijngeheugen.

- NE.BEG.04: Metataal en taalbeschouwing functioneel inzetten om woorden, woordbetekenissen en taalstructuren te analyseren.*Toepassing op theater:* Systematisch de actieve woordenschat uitbreiden door semantische netwerken te bouwen rond het thema theater (bv. woorden categoriseren: wie werkt er in een theater? *acteur, regisseur, technicus*)
- Domein: Muzisch-Artistieke Vorming (Component: Begrijpen)
  MU.BEG.02: De specifieke bouwstenen, vormgevingsmiddelen en vaktermen van kunstvormen (muziek, theater, dans, beeld) herkennen en correct benoemen.*Toepassing op theater:* Dit is het meest rechtstreekse doel. Het verplicht de leerlingen om de specifieke theaterwoordenschat (bv. *scenografie, plot, cast, rekwisieten*) correct te gebruiken wanneer ze reflecteren over een voorstelling.

Achtergrondinfo

In deze voorstelling spelen de makers bewust met de codes en afspraken van theater. Ze doorbreken die regels regelmatig en laten verschillende werelden door elkaar lopen. Eigenlijk zien we een oud toneelstuk dat zich afspeelt binnen een modern theaterstuk, in een theaterzaal anno 2026. Zo gebeuren er dingen die je normaal niet verwacht, zoals acteurs die in het script gaan kijken om te controleren wat hun tekst precies is.

Dat maakt deze voorstelling bijzonder geschikt om samen met de leerlingen stil te staan bij de vraag: wat is theater eigenlijk? Wie zijn de acteurs, wat doen ze, wat zien we op het podium en welke afspraken horen bij een theaterbezoek?

In de volgende oefening gaan we dieper in op deze vragen. Het kan interessant zijn om de oefening al vóór het theaterbezoek te doen, zodat de leerlingen tijdens de voorstelling bewuster kunnen kijken naar wat er gebeurt en hoe de makers met de theaterregels spelen.

→ Benodigdheden

- Kopie van “kopieerblad 1 De delen van een theaterzaal, kijkoefening” op A3- formaat of projecteer de foto op het smartbord.

Lesverloop

Fase 1: Onderwijsleergesprek bij foto op kopieerblad nr 1

- Wat zien we op deze foto? *(theaterstuk “De verbeeldeling”)*
- Waar zijn we? *(theaterzaal)*
- **De technieker:** Er zijn verschillende delen in een theaterzaal. We beginnen met de dingen achter ons en eindigen met de delen achter de acteurs. Wie zat er achter ons aan de knopjes te draaien? *(Kenny, de technieker)*
- Wat doet een technieker? *(Een technieker is een heel belangrijk persoon in een theater. - Onze technieker heet Kenny.- Hij zorgt dat het licht en geluid op tijd af en aan wordt gezet. Hij kent de voorstelling dus helemaal van buiten en drukt op de juiste momenten op knopjes. Hij bouwt alles op het podium op en af en overlegt met de techniekers van de theaterzaal zelf. Zij helpen Kenny dan met wat hij nodig heeft. Kenny zorgt er ook voor dat de micro’s van de acteurs goed vastgeplakt zijn, dat er nieuwe batterijen in de microzenders zitten voor elke voorstelling en dat defect materiaal vervangen of hersteld wordt. Zonder een goede technieker kan een voorstelling niet doorgaan.)*
- **De tribune**: Voor de technieker zitten wij. Hoe noemen we het gedeelte waar het publiek mag zitten? *(de tribune. Vaak heb je in een tribune klapstoeltjes. Anders dan in de cinema, moeten de spelers zich heel erg concentreren en inleven. Ze spelen alles live. Daarom wordt er in de theaterzaal steeds*

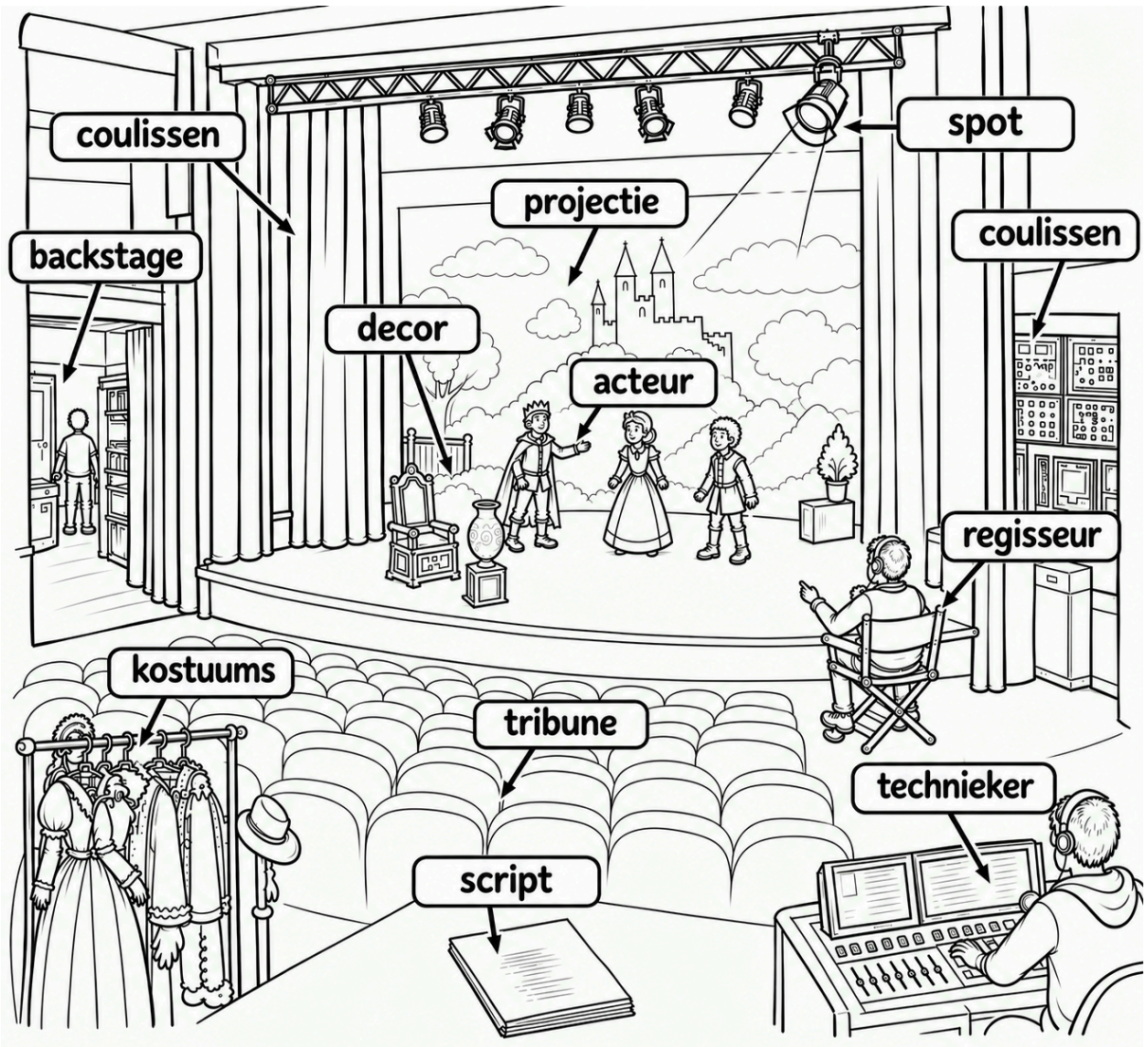
gevraagd om stilletjes te zijn. Je helpt de spelers dus enorm door niet met de stoeltjes te klappen of luid te praten. Daar kan een speler echt van genieten en beter door spelen. Dankjewel alvast!)

- ***Het podium | de scène*** Nu komen we aan het gedeelte waarop het theaterstuk zich afspeelt. *(Het podium/ de scène)*
- **De acteurs / de spelers:** Wie zijn de mensen die op het podium acteren? *(de acteurs)*
- ***De coulissen:*** We zien de acteurs in het begin niet. Waar zitten ze verstopt wanneer jullie binnenkomen? *(de coulissen - de coulissen zijn voor het publiek afgeschermd door hoge, smalle doeken waarachter de acteurs zich kunnen verstoppen. Ze moeten dus heel stil zijn als jullie binnenkomen en niet te veel bewegen, anders bewegen de doeken mee. Dat kan het publiek horen en zien. In de coulissen vind je meestal nog extra apparaten en spullen die de acteurs en techniekers nodig hebben. Bij ons staat er bijvoorbeeld steeds een fles water voor als we dorst hebben. Onze Wachter drinkt graag een glaasje cola voor extra energie. Dat staat dus ook in onze coulissen.)*
- ***Het decor (stuk)*:** Hoe noemen we alle spullen die de acteurs op het podium gebruiken zoals deze troon, de luster, de witte doeken, de vlaggen, …? (*het decor. Wij maakten ons decor bijna volledig zelf. Onze koning kan naast acteren ook zeer goed bouwen. Hij maakte de hele troon, onze vlaggen en onze ruit. De doeken werden genaaid door onze costumière, Valentine.)*
- ***De projectie:*** Op de achtergrond zien we een afbeelding van een oude ruit met een boom. Staan die daar echt of komt dit van ergens anders? (*Die wordt geprojecteerd. Een beeld dat door een projector op een groot doek wordt geprojecteerd / geschenen, noemen we een projectie. Net zoals bij de cinema. Vroeger kon men in theater enkel met echte decorstukken werken. Je kon dus helemaal niets projecteren. Met de techniek die we in onze tijd hebben kunnen we ons dus heel wat bouwwerk besparen. We kunnen zelfs van alles laten bewegen in die projecties. Herinner je je nog het dansje dat de koning met zijn schaduw doet op het einde of de boom die flink door elkaar schudt bij elke scheur? Dat is een bewegende projectie. Bij ons maakte Gertjan de beelden op zijn computer. Kenny laat ze afspelen op het juiste moment. Kan je je voorstellen dat we geen projecties zouden kunnen gebruiken? Dan zou er een echt kasteel moeten gebouwd worden, zou er een extra acteur met de koning moeten dansen en zou er iemand telkens echt aan de boom moeten schudden. Dat zou erg duur worden)*
- ***Het script | de tekst:*** Hoe noemen we de woorden die de acteurs van buiten moeten leren? (*De tekst of het script. Bij ons schreef Hilde de tekst op basis van een heel bekend en oud toneelstuk "De koning sterft". Koning, Koningin en Wachter veranderden daarna nog heel veel tot we aan de tekst van vandaag kwamen. Een script kan doorheen een tournee nog veel veranderen. Als we merken dat de kinderen dingen niet goed begrijpen of iets heel grappigs vinden, maken we de dingen wat duidelijker of de mop nóg grappiger.)*

- **De regisseur:** Wie beslist of de acteurs de dingen nu goed zeggen? (*De regisseur. De regisseur bepaalt hóe iets gezegd moet worden. Bijvoorbeeld: zeg eens allemaal "Wauw, wat mooi" alsof je het echt mooi vindt. Zeg dit nu nog eens, maar heel ironisch, op een manier waarop iedereen merkt dat je het helemaal niet mooi vindt. Een regisseur bepaalt ook waar iedereen moet staan, of er extra decor nodig is, of er nog wat stukjes tekst bij moeten, of het stuk lang genoeg is, hoe de kostuums er ongeveer moeten uitzien. De regisseur bepaalt dus heel veel en is de "baas" van het stuk. Gelukkig hebben wij helemaal geen strenge regisseur. Onze Wachter kan acteren én tegelijkertijd op een leuke manier tips en ideeën geven. Gelukkig maar, anders zou acteren erg stresserend zijn.)*
- **De backstage:** Als de acteurs willen rusten, iets drinken of eten of zich willen omkleden doen ze dat uiteraard niet waar het publiek zit. Hoe noemen we het gedeelte waar zij dat mogen doen? tip: het is een Engels woord. *(We hakken dit woord even in twee: Back- achter, stage - podium. De ruimte achter het podium dus. Niet in de coulissen, dat deel behoort nog tot het podium. Het hele stuk van het gebouw daarachter dus. Het is een deel waar het publiek niet mag komen.)*
- **Het spotlicht | de spot:** Als de regisseur wil dat er aan een acteur of decorstuk veel aandacht wordt gegeven, dan kan hij ervoor kiezen om er veel licht op te laten vallen. Als de acteur beweegt, kan dat licht zelfs meebewegen in sommige gevallen. Hoe noemen we zo een licht? (*spotlicht of spot. De technieker bestuurt vanop afstand deze spots. Je hebt spots in verschillende kleuren.)*

Fase 2: Laat de leerlingen nu zelfstandig oefening 1, 2 en 3 maken in hun bundel.

verbetersleutel oefening 1

Kopieerblad 1: De delen van een theaterzaal, kijkoefening.

III. In het theater, speel jij ook mee. Hoekandánu?!

→ Leerplandoelen

Katholiek onderwijs:

- Domein: Muzische Vorming (Appreciatie & Houding)
  MUgr1: De wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische.
  Toepassing: Dit doel vraagt van leerlingen een open, respectvolle en gefocuste basishouding wanneer ze in aanraking komen met cultuur.
- MUgr5: Reageren op een muzische ervaring van anderen.*Toepassing:* Respect tonen voor de prestatie van de acteurs op het podium door op de juiste momenten te luisteren, te kijken en te applaudisseren (en niet te storen)
- Domein: Sociale Ontwikkeling (Gedrag & Relaties)
- SEiv1: Zich bewust zijn van maatschappelijke rollen, afspraken en codes en het gedrag daaraan aanpassen.*Toepassing:* Dit is het kerndoel voor theateretiquette. De leerling begrijpt dat er in een theaterzaal andere sociale codes gelden (zoals stil zijn tijdens de opvoering, gsm uit) dan op de speelplaats.
- SEsh2: In interactie met anderen sociale vaardigheden en attitudes tonen.
  Toepassing: Rekening houden met de mensen rondom je in de zaal door hun theaterervaring niet te verpesten met storend gedrag.

Go!:

- Domein: Muzisch-Artistieke Vorming (Component: Engageren)
- MU.ENG.01: Aandacht, openheid en respect tonen bij het ervaren van diverse kunst- en cultuuruitingen.*Toepassing:* Zich als publiek waardig en respectvol opstellen ten opzichte van de kunstenaars en de theaterproductie. Het vertoont de intrinsieke motivatie om geconcentreerd te kijken en te luisteren.
- Domein: Actief Burgerschap, Samenleven & Sociale Vaardigheden
- BU.GEB.01: Afspraken, leefregels en maatschappelijke omgangsvormen in verschillende contexten begrijpen en er constructief naar handelen.*Toepassing:* Dit dekt de specifieke zaal- en gedragsregels. De leerling kan de afspraken die vooraf in de klas zijn gemaakt (zoals rustig naar je stoel gaan, jassen uit, fluisteren voor de show) toepassen in de externe context van het cultuurcentrum.

Achtergrondinfo

Deze oefening kan je best voor de voorstelling maken.
Om verschillende redenen zijn kinderen steeds minder vertrouwd met het medium theater. Scholen en culturele centra krijgen steeds minder subsidies en er zijn heel wat alternatieven qua entertainment waarvoor je het huis niet uit moet.
Jonge kinderen zijn zich er daardoor niet altijd van bewust dat de dingen zich live afspelen op het podium, met echte mensen. “Het was een hele mooie film” horen we wel eens na afloop. “Heb jij hem ook gezien?”
Bij het theater kijken hoort dan ook een bepaalde etiquette die erop gericht is respect over te brengen van acteur naar publiek en van publiek naar acteur en medewerkers.
Deze onuitgesproken gedragscode is een deel van de theaterervaring en cultuurbeleving die boeiend is voor de leerlingen om op te merken en er deel van uit te maken. In het theater spelen zij immers een zeer belangrijke rol.

Lesverloop

Fase 1: Onderwijsleergesprek:

- Wie is er onlangs nog eens naar de film / cinema geweest?
- Heb je iets meegenomen om te drinken of te eten? *(ja)*
- Werd er iemand boos op jou daarvoor? *(nee)*
- Mag je in het theater dingen meenemen om te eten of te drinken?
- Waarom niet? *(maakt lawaai, alles gebeurt live, stoort de acteurs)*
- Heb je na afloop van de film een applaus gegeven?
- Waarom niet? *(Er zijn geen echte mensen aanwezig. De acteurs en medewerkers zijn er niet.)*
- Bij een theaterstuk doe je dat wel. Zelfs als je het stuk niet zo leuk vond. Maar als je het stuk heel erg goed vindt, hoe kan je dat dan tonen in het theater? (*rechtstaan voor je stoel, staande ovatie)*
- Zijn jullie de enigen die applaudisseren na het stuk? *(nee, acteurs kunnen hun appreciatie voor het publiek ook uiten door terug te applaudisseren)*
- Soms wijzen de acteurs ook naar boven. Waarom doen ze dat? *(Om de technieker te bedanken en ook voor hem een applaus te vragen.)*

Fase 2: maken van oefening 1

Verbetersleutel oefening 1

Lieve leerlingen,

Jullie gaan binnenkort kijken, of hebben al gekeken, naar ons theaterstuk, “De verbeeldeling”.
*Naar theater kijken is niet zoals naar de **cinema** gaan. In theater gebeurt alles **live.** Dat wil zeggen dat de acteurs echt voor jou staan en het stuk spelen. Als je dicht genoeg zit, zou je ze zelfs kunnen **aanraken.***
*Maar dat doe je natuurlijk niet. Naar theater gaan is best een serieuze zaak. Om de spelers te helpen, vragen ze aan het **publiek** om niet te **kletsen** of **rond te lopen** tijdens de voorstelling. De acteurs moeten zich immers goed kunnen **concentreren,** hun hele tekst onthouden, zich goed in hun rol kunnen **inleven** en echte **emoties** tonen. Soms moet een acteur zelfs kunnen **huilen** op een podium. Dat gaat het best als er weinig **geluid** en beweging in de zaal is.*
*Daarom zeggen we dat het **publiek** óók meespeelt. Met een goed publiek, krijg je de beste voorstelling en misschien wel een dikke **dankjewel** op het einde. (Je ziet aan de acteurs dat ze van het publiek genoten hebben als ze je een applausje **teruggeven.**)*
*Vergeet dus niet om op voorhand je **gsm** af te zetten, genoeg te **eten** en naar het **toilet** te gaan.*
*Op het einde geef je de acteurs en techniekers een **applaus.** Vind je het echt enorm goed, dan mag je bij het applaudisseren zelfs rechtstaan en in je handen blijven klappen tot de acteurs een **tweede maal** komen groeten.*
*De acteurs zullen tijdens het applaus ook steeds een bedanking vragen voor hun **technieker.** Dit doen ze door met hun rechterhand in de richting van hun technieker(s) te wijzen. Als je dat ziet gebeuren, mogen jullie je **omdraaien** en hem / haar ook een applaus geven.*

Wat een fijn publiek zijn jullie!!

V. Filosoferen maar!

Achtergrondinfo

Je kan deze oefening zowel als kijkopdracht tijdens de voorstelling meegeven als gebruiken bij de inhoudelijke naverwerking.
Gebruik je het voor het eerst, dan geeft u de leerlingen één kaartje per leerling of per twee à drie mee naar de voorstelling, afhankelijk van de grootte van de groep. Op deze kaartjes staan foto's met telkens een vraag en een stuk tekst uit de voorstelling. Je vraagt de leerlingen extra te letten op hun tafereel om later een antwoord op hun vraag in de klas te kunnen formuleren.
Gebruik je het als naverwerking, dan deel je de kaartjes pas uit na de voorstelling in de klas en geeft de leerlingen enkele minuten de tijd om een antwoord te formuleren.

"Sterft de verbeelding met de moderne technieken van vandaag of geeft het net aanzet tot nieuwe dingen? Nemen AI en logaritmes onze verbeelding over of dwingt het ons net tot meer kritisch nadenken en unieke, zelf verzonnen kunstwerken maken? Helpt het ons om nóg beter te kunnen verbeelden?"
Dit soort vragen zijn een aanzet tot filosoferen over verbeelding vandaag. Geen gemakkelijke discipline over een niet-alledaags onderwerp. Daarom geven we kant-en-klare vragen aan de leerlingen die ze rechtstreeks aan het stuk kunnen linken. Dit geeft hen ook meer inzicht in wat het stuk precies wil vertellen en betekent.
Je vindt in deze handleiding ook terug wat wij bedoelden. Let op: dat is slechts één mening. Bij filosoferen is het vooral de bedoeling dat leerlingen doordenken op de vragen en hun mening of standpunt helder kunnen formuleren. Komen ze met een ander antwoord met een logische redenering erachter, dan is de filosofische missie geslaagd.

→ Leerplandoelen

Katholiek onderwijs:

- Denken over levensvragen & Identiteit (Innerlijk kompas)
  IKik2: In dialoog met anderen ontdekken wie men is, wat men waardevol vindt en waartoe men uitgenodigd wordt.
  Toepassing op theater: Nadenken en praten over morele dilemma's of keuzes die personages in het theaterstuk maken en dit betrekken op het eigen leven.
- IKik3: Richting geven aan het eigen leven door keuzes te maken en te verantwoorden.
  Toepassing op theater: Het formuleren van een eigen standpunt over de ethische boodschap van de voorstelling.
- Kritisch denken & Redeneren (Mens & Maatschappij)
  MMow1: Kritisch reflecteren op situaties uit de eigen omgeving en de ruimere wereld.
  T*oepassing op theater*: Het concept achter de voorstelling bevragen en onderzoeken waarom bepaalde maatschappelijke situaties zo worden uitgebeeld.

- Praten over kunstbeleving (Muzische Vorming)
  MUva4: Genieten van kunst en cultuuruitingen en de betekenis ervan ontdekken in dialoog.
  Toepassing op theater: Dit is het kerndoel voor de nabespreking. Samen met klasgenoten via een filosofisch gesprek zoeken naar de diepere betekenis van het stuk.

Go!:

- Filosofische reflectie & Ethische vragen (Mens & Maatschappij)
  MM.ENG.02 (of MM.REF.02): Filosofische en existentiële vragen stellen en onderzoeken naar aanleiding van ervaringen, verhalen of kunstzinnige uitingen.
  Toepassing op theater: Dit is het meest specifieke filosofiedoel. Leerlingen leren open 'waarom-vragen' stellen over de thematiek van de voorstelling (bv. "Bestaat absolute waarheid?" of "Wanneer ben je echt dapper?").
- MM.GEB.04: Eenvoudige morele dilemma's analyseren en beargumenteren vanuit verschillende perspectieven.
  Toepassing op theater: Zich verplaatsen in de verschillende personages (perspectiefinname) en beredeneren waarom een personage wel of niet juist handelde.
- Mondelinge interactie & Argumentatie (Nederlands)
  NE.GEB.01: Actief deelnemen aan een groepsgesprek of dialoog (zoals een filosofisch gesprek) door in te spelen op de inbreng van anderen.
  Toepassing op theater: Niet louter je eigen mening roepen, maar luisteren naar een klasgenoot, diens filosofische gedachte oppikken, en daarop doorredeneren ("Ik ben het eens met wat X zegt, maar wat als...").
- NE.GEB.02: Een eigen standpunt formuleren en onderbouwen met begrijpelijke en logische argumenten.
  Toepassing op theater: Leren argumenteren en bewijzen aandragen (op basis van wat ze zagen in het toneelstuk) om hun filosofische bewering hard te maken.

→ *benodigdheden:*

- kopie van praatkaarten (zie knipbladen)
- MP3 "De verrassing"

Verbetersleutel praatkaarten (knipbladen)

Foto 1

"De koning is dood, leve de koning"

→ Vraag om de vingers op te steken wie denkt dat hij dood is en wie denkt dat hij leeft.
→ Laat daarna volgend fragment horen ("de verrassing") en vraag of dit hun mening veranderd heeft. laat de vingers nogmaals opsteken en begin erover te praten.

Tekst "De verrassing"

En zo stierf de koning uit dit toneelstuk,
Zoals hij dat iedere keer deed aan het einde van dit verhaal.
Langzaam vervaagde hij tot slechts een schaduw op het achterdoek van de scène.

Maar voor hij volledig van het toneel verdwijnt, gebeurt er iets.
Iets dat normaal gezien niet met het blote oog te zien is.
Maar wel hier,
Wel in dit toneelstuk.

Want kijkt u even mee,
Voor de koning uit dit toneelstuk zal verdwijnen in het opkomende zaallicht, kroont hij op magische wijze de spelende verbeelding,
tot nieuwe koning
die verder zal leven in de hoofden van al zijn onderdanen.

Want een stuk eindigt niet wanneer het eindigt ,toch?

De koning is dood,
Leve de koning!

De koning uit het toneelstuk dood. Dat zat er al lang aan te komen, hij wist niet eens meer wie hij was en kwam steeds vaker te laat. Deze koning sterft. Maar sterft de verbeelding? Van zodra de kinderen over dit stuk nadenken, leeft de fantasie, de verbeelding al verder. Een stuk over een stervende koning plant een zaadje in het hoofd van de kijker om erover na te denken. In hun hoofd wordt er dus een vervolg gefantaseerd aan dit verhaal. Een nieuw verhaal, een nieuw stel vragen.
De acteur in dit theaterstuk speelt stiekem twee rollen. Hij is enerzijds de stervende koning uit het verhaal en anderzijds is hij de Koning der Verbeelding. Wanneer hij in zijn rolstoel zit

en zijn schaduw op het doek verschijnt, dan is dat de schaduw van de stervende koning uit het stuk. Natuurlijk, dat zien we toch. Maar wie stapt er dan uit zijn eigen schaduw? Juist, de Koning der Verbeelding die trouwens altijd al op de scène aanwezig was. Zo laat de maker hier letterlijk de verbeelding opstaan uit de dood van zijn personage. De stervende koning verdwijnt, maar de verbeelding blijft bestaan. Dat zien we ook in het einde van de scène. Als laatste daad kroont de schaduw van de stervende koning de Koning der Verbeelding. De stervende koning geeft letterlijk zijn kroon door voordat hij verdwijnt. De koning uit het toneelstuk, het personage in het stuk, sterft. De verbeelding, of beter: “de koning der verbeelding”, doet dat niet. De koning is dus dood, leve de koning!

Dit theaterstuk gaat over het verdwijnen van de verbeelding, maar is tegelijkertijd een ode aan de verbeelding én een uitnodiging om ze te oefenen en te versterken.

Achtergrondinfo

De uitleg die volgt, is vooral bedoeld voor jou als leerkracht. Ze helpt je om gerichte vragen te stellen aan de leerlingen en hen aan het denken te zetten. Zo kunnen ze de voorstelling op een andere manier bekijken en ontdekken dat er achter de beelden en gebeurtenissen vaak een diepere betekenis schuilt.

Het is de bedoeling om de leerlingen zelf te laten nadenken, verbanden te laten leggen en op zoek te laten gaan naar de betekenis van de symboliek in de voorstelling. De vragen en mogelijke antwoorden in deze leidraad zijn daarbij een hulpmiddel, geen vaststaand antwoord. Ze zijn bedoeld als vertrekpunt om samen verder te denken en nieuwe inzichten te ontdekken.

Er is dus niet één juist antwoord. Het belangrijkste is dat de leerlingen hun eigen interpretaties ontwikkelen, hun ideeën met elkaar delen en worden aangemoedigd om verder te kijken dan wat ze op het eerste gezicht zien.

Foto 2

Wat bedoelen we eigenlijk met “De verbeelding is stervende? “

Dingen worden ons hoe langer hoe meer voorgekauwd. AI vult in een wip onze grafische, muzikale, literaire, ….wensen in. Slechts een zin ingeven in chat GPT en we krijgen wat we willen. Het komt niet meer enkel en alleen uit ons hoofd, het komt voornamelijk uit onze computer.

Mogelijke vragen:

- Worden de dingen ons tegenwoordig steeds meer voorgekauwd?
- Hoe komt het dat we steeds minder zelf hoeven te bedenken of te maken?
- Wat gebeurt er wanneer we voor onze ideeën altijd een computer of AI gebruiken?
- Denken we zelf nog evenveel na als vroeger, of laten we dat steeds vaker door een computer doen?

Kan de verbeelding eigenlijk sterven?

In principe kan verbeelding niet sterven. Mensen blijven zich voortdurend dingen afvragen en situaties voorstellen. Een gesprek speelt zich verder af in ons hoofd, een spannende uitstap roept vooraf allerlei vragen op: *Hoe zal het daar zijn? Wat kunnen we eten? Zal ik leeftijdsgenoten ontmoeten?* Vooral wat we nog niet kennen of begrijpen, prikkelt onze verbeelding. Denk maar aan vragen over de dood, het heelal, onze toekomst of hoe onze kinderen er later zullen uitzien.

Toch lijkt onze verbeelding op muzisch en artistiek vlak soms minder ruimte te krijgen. Vroeger moesten schilders jarenlang oefenen om iets levensecht weer te geven. Vandaag nemen we gewoon een foto of zoeken we beelden op het internet. We hoeven ons minder voor te stellen hoe iets eruitziet.

Ook taal en creativiteit besteden we steeds vaker uit aan AI. ChatGPT schrijft teksten en gedichten, Google toont ons ideeën voor een Halloweenkostuum en AI geeft advies bij problemen met vrienden. Zo kan technologie een deel van ons denkwerk overnemen, ook op creatief en sociaal-emotioneel vlak. Tegelijk kan AI ons helpen om beter te communiceren en nieuwe ideeën te ontdekken.

Op wetenschappelijk vlak biedt AI dan weer grote kansen. Het kan oplossingen helpen vinden voor moeilijke medische problemen waar mensen zelf misschien nog niet aan hadden gedacht. AI roept dus een belangrijke vraag op: neemt technologie onze verbeelding over, of helpt ze ons net om verder te denken dan we zelf kunnen?

.
Mogelijke vragen:

- Hebben we vandaag nog evenveel verbeelding nodig nu we bijna alles kunnen opzoeken op internet?
- Wat gebeurt er met onze fantasie als we een foto kunnen bekijken in plaats van ons zelf voor te stellen hoe iets eruitziet?
- Moeten we nog zelf nadenken over een mooie zin, een gedicht of een verhaal als AI dat voor ons kan doen?
- Helpt AI onze verbeelding vooruit, of zorgt ze ervoor dat we zelf minder gaan nadenken?
- Wat zou jij zelf nog willen bedenken of maken, ook al kan een computer het voor jou doen?

Foto 3

"Een stuk eindigt niet wanneer het eindigt! Ieder einde is het begin van een nieuw stuk!"

Wat bedoelt onze koning daarmee?
Deze vraag hebben we bij foto 2 al voor een deel beantwoord. Mensen borduren in hun hoofd altijd verder op iets dat ze gezien of gehoord hebben. Heb je een fijn theaterstuk gezien? Een mooi muziekstuk beluisterd? …. De kans dat je erover nadenkt na afloop is groot. Dat je je dingen gaat voorstellen: "Wat zouden die acteurs doen na de voorstelling? Hoe zou die componist eruitzien? Ik wil misschien ook wel een verhaal schrijven over een koning, maar hij heeft een heel ander probleem." Enz….. Het ene lokt het andere uit. Gelukkig maar.

Mogelijke vragen:

- Denk je dat een verhaal echt stopt zodra het afgelopen is? Wie denkt van wel, en wie van niet, en vooral,l waarom denk je dat?
- Blijven we na een theaterstuk, film of muziekstuk nog nadenken over wat we gezien of gehoord hebben?
- Hoe kan een verhaal verderleven in je hoofd, ook als de voorstelling afgelopen is?
- Welke nieuwe ideeën kunnen ontstaan nadat je iets moois hebt gezien of gehoord?
- Kan één idee ervoor zorgen dat er nog veel andere ideeën ontstaan?
- Heb jij al eens iets meegemaakt waardoor je achteraf zelf een verhaal, tekening of spel bedacht?
- Zou je na het bekijken van een theaterstuk zelf een nieuw verhaal kunnen bedenken?

Foto 4:

Stel dat je morgen opstaat en je verbeelding is verdwenen, wat zou er dan in jouw leven gebeuren?

Het zou best een gevaarlijke boel worden. Je zou je niet meer kunnen voorstellen wat er kan gebeuren als je zomaar de straat oversteekt of een scherp mes in de buurt van een baby legt.
Oplossingen zoeken zou ook best moeilijk worden. Degene die je niet via de computer kan opzoeken dan vooral.
Je verbeelden wat jouw woorden bij iemand anders teweeg kunnen brengen, zou voor heel wat ruzie zorgen.
Misschien verlies je wel je enthousiasme om iets te maken van je leven. Je kan je immers niet meer verbeelden wat jou gelukkig zou maken en hoe je dat kan bereiken.
Je hebt je verbeelding dus voor heel wat nodig.

Mogelijke vragen:

- Voor welke dingen in je dagelijks leven heb je je verbeelding nodig?
- Zou je nog goed kunnen inschatten wat er kan gebeuren als je iets gevaarlijks doet?
- Waarom is het belangrijk dat je je de gevolgen van je eigen gedrag kunt voorstellen?
- Wat zou er kunnen gebeuren als je niet meer kon bedenken hoe een probleem moest worden opgelost?
- Waarom is het belangrijk dat je probeert te bedenken hoe een ander zich voelt?
- Kun je ruzie krijgen als je je niet kunt voorstellen hoe jouw woorden iemand anders kunnen raken?
- Zou het moeilijker worden om plannen te maken voor je toekomst als je niet meer kon fantaseren?
- Hoe zou je nog kunnen bedenken wat jou gelukkig maakt als je je niets meer kunt voorstellen?

Wat zou er met de wereld gebeuren als de verbeelding ooit verdwijnt?

Ook daar zou heel wat mislopen. Zou het verschil tussen goed en kwaad nog voor iedereen duidelijk zijn? Als we ons niet meer kunnen inbeelden wat het gevolg van beslissingen en acties zijn, doen we misschien dingen die het voor de mensen heel moeilijk maakt om op deze aarde te leven. Zomaar ons afval op straat gooien zou dan best kunnen. We kunnen ons immers niet meer verbeelden dat dit slechte gevolgen kan hebben….of dat iedereen het dan zou beginnen doen. Een oplossing voor een vuile aarde, kunnen we ons dan ook niet meer verbeelden. Moeilijk!
Het zou hier ook maar saai zijn. Nooit meer een nieuwe film, liedje, kunstwerk, grapje, jurkje, spelletje,.....

Verbeelding geeft kleur aan onze wereld en zorgt voor goede oplossingen bij problemen.

Mogelijke vragen:

- Zouden mensen nog altijd even goed kunnen nadenken over het verschil tussen goed en kwaad?
- Wat zou er gebeuren als we ons niet meer konden voorstellen welke gevolgen onze keuzes hebben?
- Wat zou er kunnen gebeuren als niemand meer nadacht over de gevolgen van afval op straat gooien?
- Waarom hebben we onze verbeelding nodig om problemen op te lossen?
- Hoe zouden we oplossingen kunnen bedenken voor problemen zoals een vuile aarde als we geen verbeelding meer hadden?
- Welke dingen in de wereld zijn volgens jou ontstaan dankzij de verbeelding van mensen?
- Zou de wereld nog even leuk zijn zonder nieuwe films, liedjes, kunstwerken, grapjes, kleren en spelletjes?
- Hoe zorgt verbeelding ervoor dat de wereld mooier en kleurrijker wordt?

Foto 6:

"Uw rijk brokkelt af, koning. Het wordt steeds kleiner"

Wat bedoelen we daarmee?
Het **rijk der verbeelding** staat symbool voor alle mooie, bijzondere en wonderlijke ideeën die in ons hoofd kunnen ontstaan. Het is de wereld die we zelf creëren met onze fantasie: alles wat we bedenken, dromen en ons kunnen voorstellen.Maar wat gebeurt er als we onze verbeelding steeds minder gebruiken? Als we minder zelf nadenken, fantaseren en nieuwe dingen bedenken, ontstaan er ook minder nieuwe ideeën. Ons rijk der verbeelding wordt dan als het ware armer en kleiner.In de voorstelling wordt dat beeld letterlijk gemaakt. Er wordt gezegd: *"Uw rijk brokkelt af, koning. Het wordt steeds kleiner."* Dat betekent niet dat er echt een koninkrijk verdwijnt, maar dat onze innerlijke wereld steeds kleiner wordt. Er verdwijnen als het ware stukjes van ons rijk, omdat we onze verbeelding minder ruimte geven. Er zit dus een symbolische betekenis achter het kleiner worden van het rijk. Wie rijk is aan verbeelding, heeft een hoofd vol ideeën en mogelijkheden. Maar als die verbeelding afneemt, worden we ook minder rijk aan wat we ons kunnen voorstellen en zelf kunnen creëren. Het rijk wordt kleiner, omdat onze verbeelding steeds minder ruimte krijgt.

Mogelijke vragen:

- Zou het kunnen betekenen dat mensen steeds minder zelf nadenken en fantaseren?
- Waaraan zou je kunnen merken dat iemand zijn verbeelding minder gebruikt?
- Hoe komt het dat we soms minder zelf bedenken wanneer computers ons steeds meer helpen?
- Wat gebeurt er met onze fantasie als we altijd kant-en-klare ideeën gebruiken?
- Wat gebeurt er als we steeds minder oefenen om zelf iets te bedenken?

Waarom wordt het kleiner?

Dat is een van de vragen die de voorstelling stelt. Waarom zou onze verbeelding vandaag minder ruimte krijgen? We worden voortdurend overspoeld met digitale beelden. Op onze telefoons, tablets en computers krijgen we alles te zien. Ook in veel videogames is de wereld al helemaal voor ons gemaakt. We hoeven zelf weinig meer te bedenken of te verzinnen. En als we ons vervelen, hoeven we ons niet meer zelf bezig te houden: er is altijd wel een filmpje, een spelletje of iets anders dat onze aandacht trekt. Ook AI speelt hierin een rol. We kunnen antwoorden krijgen op bijna al onze vragen en beelden laten maken van zowat alles wat we ons kunnen voorstellen. Als technologie steeds meer voor ons bedenkt en verbeeldt, hoeveel ruimte blijft er dan nog over voor onze eigen fantasie? Dat is de vraag die de voorstelling aan ons voorlegt. Niet om één juist antwoord te geven, maar om ons te laten nadenken over de plaats van onze eigen verbeelding in een wereld waarin technologie steeds meer voor ons kan doen.

Mogelijke vragen:

- Hoe kan een rijk van verbeelding kleiner worden als het geen echt land is?
- Wordt onze verbeelding kleiner als we minder zelf nadenken en fantaseren?
- Waaraan zou je kunnen merken dat het rijk der verbeelding kleiner wordt?
- Wordt onze verbeelding sterker als we ze vaak gebruiken, net zoals onze spieren?
- Wat zou je zelf kunnen doen om je verbeelding te blijven oefenen?
- Hoe zouden we ervoor kunnen zorgen dat ons rijk der verbeelding weer groter wordt?

Foto 7

"Ik ben jullie koning en ik zal de zon laten opkomen!"

Waarom laat de Koning der verbeelding de zon opkomen?
De Koning der Verbeelding laat de zon opkomen zodat er licht schijnt op zijn rijk. Zo kunnen we alle mooie kleuren, beelden en wonderlijke dingen zien. Maar de zon betekent nog iets anders. Ze staat symbool voor nieuwe ideeën en fantasie. Ken je dat gevoel? Plots krijg je een heel leuk idee! Het is alsof er een lampje gaat branden in je hoofd. Dat is wat de maker wil vertellen: de Koning der Verbeelding laat de zon schijnen, zodat onze fantasie wakker wordt en de mooiste dingen tot leven komen!

Mogelijke vragen

- Wat gebeurt er als de zon opkomt? (We zien alles helderder, de nacht, de donkerte verdwijnt)
- Waarom hebben we licht nodig om de mooie kleuren en beelden van het rijk te zien?
- Wat bedoelen we wanneer we zeggen: 'Er gaat een lichtje branden in mijn hoofd'? of ik heb het licht gezien.
- Heb jij al eens plots een idee gekregen waarbij je dacht: 'Dat is het!'?, vertel eens.
- Zou de zon in dit theaterstuk ook iets anders kunnen betekenen dan echt zonlicht?
- Zou de koning ervoor kunnen zorgen dat onze fantasie wakker wordt en nieuwe ideeën ontstaan?

Waarom is het belangrijk dat de zon opkomt in het rijk der verbeelding?

Als de zon niet meer opkomt in het rijk der verbeelding, blijft alles donker. Dan kunnen we de mooie kleuren, beelden en wonderlijke dingen niet meer zien. De maker wil hiermee vertellen dat we licht nodig hebben om onze fantasie te laten werken. Soms zeggen we: *"Ik heb een blackout!"* Dat betekent dat we even niets meer kunnen bedenken. Als de koning de zon niet meer laat opkomen, wordt het rijk der verbeelding donker. Er kunnen dan geen nieuwe ideeën of mooie beelden meer ontstaan. Daarom is het belangrijk dat de zon blijft opkomen: zo blijft onze fantasie leven en kunnen we de mooiste dingen blijven bedenken!

Mogelijke vragen

- Wat zou er gebeuren als de zon niet meer opkomt in het rijk der verbeelding?
- Hoe zou het rijk eruitzien als alles donker bleef.
- Wat kunnen we doen om ervoor te zorgen dat de zon in ons eigen rijk der verbeelding blijft schijnen?

Foto 8

"Is dat de zon die ondergaat?"
"Ja koning, de zon gaat onder in het rijk der verbeelding. Dat is symbolisch voor het sterven van de verbeelding"

Wat bedoelt de wachter daarmee?
Dat de koning niet lang meer te leven heeft. De zon is bijna onder, zijn leven is bijna voorbij. De verbeelding is dus bijna dood. Het leeft minder en minder, tot er alleen nog maar donkerte is, geen enkel sprankeltje fantasie. De zon die definitief ondergaat in het rijk der verbeelding, roept een filosofische vraag op. Gaat de zon echt voorgoed onder, of komt ze ooit weer op? Een zonsondergang en zonsopgang horen bij het leven: na donker volgt opnieuw licht. Misschien beleven we vandaag een periode waarin onze verbeelding minder ruimte krijgt, maar betekent dat ook dat ze voorgoed verdwenen is? Of mogen we erop vertrouwen dat de zon opnieuw zal opkomen en onze verbeelding weer volop zal stralen?

Mogelijke vragen:

- Wat gebeurt er wanneer de zon in het theaterstuk ondergaat?
- Wat zou er met het leven van de koning gebeuren wanneer de zon bijna helemaal verdwenen is?
- Zou het kunnen dat de zon nooit meer opkomt? Of komt die altijd wel weer op, en kunnen wij dat niet tegenhouden al zouden we dat willen?

Wat is het rijk der verbeelding eigenlijk?

De volledige verzameling van alle gedachten en fantastische ideeën. Van alle mensen (“onderdanen”) die deze ideeën maken en van alles dat deze ideeën mogelijk maakt? (de natuur, het feit dat we kunnen dromen, onze hoofden, leuke momenten, onze gevoelens, kunstwerken, ons geheugen, onze handen,.... Het rijk der verbeelding kan voor iedereen iets anders betekenen. Het kan een verzameling zijn van alle prachtige dingen die mensen bedenken en creëren, maar ook een wereld in je eigen hoofd waarin alles mogelijk is. Daarnaast kan een boek, film, lied, schilderij of beeldhouwwerk een rijk der verbeelding zijn: elk kunstwerk kan je meenemen naar een andere wereld. Daarom wordt het rijk in de voorstelling symbolisch voorgesteld. De voorstelling is opgevat als een modern sprookje. Vroeger waren sprookjes een belangrijk rijk der verbeelding: mensen vertelden verhalen en luisteraars moesten zichzelf de wonderlijke werelden en gebeurtenissen voorstellen. Maar hoe ziet het rijk der verbeelding er vandaag uit? Welke verhalen, beelden en vormen van kunst prikkelen onze fantasie tegenwoordig? En is ons rijk der verbeelding veranderd, of zijn we het stilaan aan het verliezen? Dat is een vraag die de voorstelling bij het publiek wil oproepen.

Mogelijke vragen:

- Wat zou er allemaal thuishoren in het rijk der verbeelding?
- Zijn alleen fantasieverhalen en dromen deel van onze verbeelding, of horen gewone gedachten en ideeën er ook bij?
- Welke dingen helpen ons om nieuwe ideeën te bedenken, zoals onze gevoelens, herinneringen, dromen en ervaringen?
- Zou iedereen zijn eigen rijk der verbeelding kunnen hebben?
- Wie zou de koning zijn in jouw eigen rijk der verbeelding?
- Welke ministers zouden jou helpen om je ideeën te bedenken en uit te werken?
- Kunnen twee mensen samen één rijk der verbeelding maken?
- Hoe zou dat lukken als jullie allebei andere ideeën hebben?

Foto 9

“WEL, ….ALS ER GEEN MINISTERS MEER ZIJN… DAN, DAN….ZÓNDER MINISTERS!”

Wie zijn de ministers in het stuk? Welke taak hebben ze?
De ministers helpen de koning zijn verbeelding om te zetten in werkelijkheid. Ze denken met hem mee om zijn ideeën nog beter te maken.
Je zou de ministers dus ook als de stemmetjes in je hoofd kunnen zijn wanneer je nadenkt over een fantastisch plan.
Ik kan me voorstellen dat er in veel kinderen een minister van deugnieterij zit. Zeker rond één april. Of een minister van lekkere dingen wanneer het hun verjaardagsfeestje is. Misschien zelfs een minister van zotte spelletjes wanneer er een vriendje op bezoek komt.

Mogelijke vragen:

- Waarom heeft de koning ministers nodig?
- Kunnen de ministers de koning helpen om zijn ideeën nog beter te maken?
- Zou je de ministers ook kunnen vergelijken met de stemmetjes in je hoofd die je

helpen nadenken?
- Welke minister zou er in jouw hoofd kunnen zitten wanneer je een stout plan bedenkt?
- Welke minister zou jou helpen om een lekker verjaardagsfeestje te bedenken?
- Welke minister zou je nodig hebben om een nieuw spelletje te verzinnen?
- Wat zou er gebeuren als de koning helemaal geen ministers meer had?

Wat is volgens jou erger: je verbeelding kwijt zijn, je kennis of alle spullen en apparaten?

Verbeelding, kennis en spullen kunnen onze verbeelding zowel helpen als beperken. Met onze verbeelding kunnen we nieuwe ideeën bedenken en ons situaties voorstellen. Kennis kan ons daarbij inspireren, maar soms ook een stukje magie wegnemen. Denk maar aan hoe je als kind nadacht over Sinterklaas, of hoe mensen vroeger verklaringen bedachten voor donder en bliksem.

Ook spullen helpen ons om onze ideeën werkelijkheid te maken. Met potloden, gereedschap of een naaimachine kunnen we creëren wat we ons voorstellen. Zonder die hulpmiddelen blijft de verbeelding bestaan, maar wordt het soms moeilijker om onze ideeën uit te voeren.

Er zijn verschillende mogelijke antwoorden op de vragen die hieruit ontstaan**.** Het belangrijkste is dat leerlingen goed uitleggen waarom ze iets denken, naar elkaar luisteren en voortbouwen op elkaars ideeën. Zijn ze het eens of oneens met elkaar? Waarom? Zo reageren ze niet alleen op de vraag, maar ook op elkaars gedachten, en komt het filosofische gesprek echt op gang.

Mogelijk vragen:

- Kan kennis je helpen om nieuwe ideeën te bedenken?
- Hoe kan het helpen als je weet dat boomhutten bestaan wanneer je zelf een hut ontwerpt?
- Moet je iets nieuws leren om op nieuwe ideeën te komen?
- Kan kennis er soms ook voor zorgen dat je minder gaat fantaseren?
- Hoe verandert je fantasie wanneer je ontdekt dat iets anders in elkaar zit dan je altijd dacht?
- Hoe zou je vroeger over donder en bliksem hebben kunnen fantaseren als je niet wist hoe ze ontstaan?
- Wat gebeurt er met onze fantasie wanneer we de wetenschappelijke verklaring van iets leren kennen?
- Welke spullen en apparaten helpen ons om onze ideeën werkelijkheid te maken?
- Hoe zou je een tekening, een mooie jurk of een fiets met vijf wielen maken als je het juiste materiaal niet had?
- Blijft een idee bestaan als je geen materiaal hebt om het uit te voeren?
- Wat zou je het moeilijkst vinden om te missen: je verbeelding, je kennis of je spullen? Waarom?

Foto 10

"Wat is dat?!"
"Dat is AI, Koning, om de verbeelding te ondersteunen."
"AI?!, dat is niet nodig! Zet dat af!"
"We kunnen dat niet meer afzetten, Koning, het is tegenwoordig overal"

Wanneer hebben we onze verbeelding het meest nodig? Als de projectie het Rijk der verbeelding voor ons projecteert of als het doek helemaal leeg is?

Waar we vroeger zelf moesten fantaseren, tekenen, zoeken of oplossingen bedenken, neemt technologie dat werk soms van ons over. Dat idee zit ook in het begin van de voorstelling. We tonen meteen een AI-beeld in een stuk dat gaat over het sterven van de verbeelding. Eigenlijk vullen we zo de verbeelding van het publiek al meteen in: we tonen een beeld dat door AI is gemaakt, in plaats van het publiek zelf te laten bedenken wat het zou kunnen zien. Dat is een bewuste keuze die aansluit bij de centrale vraag van de voorstelling. Als het doek leeg is, moeten we ons best doen om het Rijk der verbeelding te verbeelden in ons hoofd. Wie goed heeft opgelet in het stuk, kon dus eigenlijk al weten dat de verbeelding niet écht aan het sterven was. Langzaamaan verdween in het theaterstuk de kleur uit het decor. Er werd minder en minder geprojecteerd. Je moest als publiek dus extra je best doen om je de dingen te verbeelden. Zelfs de scheuren in het rijk moest je je voorstellen. Ze werden nergens geprojecteerd, ze waren nergens echt zichtbaar. Hoe meer het Rijk der verbeelding in het stuk dus afbrokkelde, hoe meer het échte Rijk der verbeelding, namelijk de verbeelding in jullie hoofden, begon te werken. Kon jij het helemaal voor je zien dat het rijk afgebrokkeld was? Goed zo! Dan is jouw verbeelding springlevend!

Mogelijke vragen:

- Is het gemakkelijker om je iets voor te stellen wanneer je het echt kunt zien, of wanneer je zelf het beeld moet bedenken?
- Wat gebeurt er met je fantasie wanneer je naar een leeg doek kijkt?
- Heb je gemerkt dat er tijdens het theaterstuk steeds minder kleuren en beelden te zien waren?
- Wat moest je zelf bedenken toen de scheuren in het rijk niet zichtbaar waren?
- Waarom moet je als toeschouwer soms zelf beelden bedenken die niet op het podium of op het doek te zien zijn?
- Kun je iets heel duidelijk voor je zien zonder dat iemand het aan je laat zien?
- Zou het kunnen dat je eigen verbeelding juist harder begon te werken toen er minder werd getoond?
- Zou het kunnen dat onze verbeelding juist sterker wordt wanneer we zelf beelden en ideeën moeten bedenken?

Neemt AI onze verbeelding tegenwoordig over?
Of helpt AI ons net om dingen te verbeelden?
Zie oa foto 2

knipbladen.

Achtergrondinfo

Deze vragen zijn bedoeld om te bespreken na de voorstelling.

Heb je een groep die zich moeilijk kan concentreren? Dan kan je de leerlingen in kleine groepjes een kijkkaart meegeven naar de voorstelling. Ze moeten het stuk van hun kaart herkennen en proberen een antwoord te vormen op de bijhorende vragen.

Kunnen je leerlingen een “sit back and relaxervaring” aan? Deel deze kaarten dan pas uit na de voorstelling in de klas.

1

"De koning is dood, leve de koning" (luister in de klas ook nog eens naar het liedje en ....een verrassing)

- Is de koning nu dood aan het einde of niet? Wat denken jullie?
- Kan het beide zijn?

2.

- Wat bedoelen we eigenlijk met "De verbeelding is stervende?
- Kan de verbeelding eigenlijk sterven?

3.

"Een stuk eindigt niet wanneer het eindigt! Ieder einde is het begin van een nieuw stuk!"

- Wat bedoelt onze koning daarmee?

4.

- Stel dat je morgen opstaat en je verbeelding is verdwenen, wat zou er dan in jouw leven gebeuren?
- Wat zou er met de wereld gebeuren als de verbeelding ooit verdwijnt?

5.

"Uw rijk brokkelt af, koning. Het wordt steeds kleiner"

- Wat bedoelen we daarmee?
- Waarom zou het kleiner worden?
- Vind jij dat er steeds minder verbeelding is?

6.

"Een plaats waar bergen konden zingen
En kastelen zweefden tussen wolken van glas.
Elke gedachte kon er waarheid worden
Elke droom kreeg ergens een plaats"

- Hebben verbeelding enkel nodig om mooie verhalen te schrijven of tekeningen te maken?
- Waarvoor hebben we het nog nodig?

	1. ***"Ik ben jullie koning en ik zal de zon laten opkomen!"*** • Waarom laat de Koning der verbeelding de zon opkomen? • Waarom is het belangrijk dat de zon opkomt in het rijk der verbeelding?
	8. ***"Is dat de zon die ondergaat?"*** ***"Ja koning, de zon gaat onder in het rijk der verbeelding. Dat is symbolisch voor het sterven van de verbeelding"*** • Wat bedoelt de wachter daarmee? • Wat is het rijk der verbeelding eigenlijk?
	9. ***"Wel, ...als er geen ministers meer zijn... dan, dan....ZÓNDER MINISTERS!"*** • Wat zijn de ministers in het stuk? Welke taak hebben ze? • Wat is volgens jou erger: je verbeelding kwijt zijn, je kennis of alle spullen en apparaten?

10.

"Wat is dat?!"
"Dat is AI, Koning, om de verbeelding te ondersteunen."
"AI?!, dat is niet nodig! Zet dat af!"
"We kunnen dat niet meer afzetten, Koning, dat is tegenwoordig overal"

- Wanneer hebben we onze verbeelding het meest nodig? Als de projectie het Rijk der verbeelding voor ons projecteert of als het doek helemaal leeg is?
- Neemt AI onze verbeelding tegenwoordig over?
- Of helpt AI ons net om dingen te verbeelden?

VI. En toen...

→ leerplandoelen

Katholiek onderwijs:

- Muzische vaardigheden (Expressie & Techniek)
  MUva1: De expressiemiddelen (lichaam, stem, mimiek, houding) technisch en expressief verkennen en hanteren in drama.
  Toepassing: Leerlingen leren hun stem (volume, intonatie) en hun lichaam (lichaamstaal, gezichtsuitdrukking) bewust in te zetten om een emotie of typetje uit te bleden.
  MUva3: Zich creatief uiten in drama door te improviseren en te experimenteren met rollen en situaties.
  Toepassing: Het spelen van een improvisatie-oefening, inspelen op een onverwachte situatie van een tegenspeler, of het aannemen van een fictieve rol.
- Muzische vormgeving (Creatie & Proces)
  MUvo2: Een muzisch proces doorlopen waarin verbeelding, vormgeving en reflectie elkaar afwisselen.
  Toepassing: Samen met een groepje een korte scène bedenken (verbeelding), deze oefenen en toonbaar maken (vormgeving), en achteraf kort bespreken wat goed ging (reflectie).

GO!

- Actieve creatie en expressie (Component: Gebruiken)
  MU.GEB.01: Muzische en artistieke uitingen (zoals drama en theater) creëren en vormgeven door te experimenteren met technieken, materialen en media.
  Toepassing: Het effectief opbouwen van een dramaproductie of scène, eventueel met gebruik van eenvoudige rekwisieten of kostuumelementen.
  MU.GEB.02: De specifieke bouwstenen en expressievormen van drama (zoals mimiek, stemgebruik, lichaamshouding, rollenspel) functioneel inzetten om betekenis over te dragen.
  Toepassing: Dit is het kerndoel voor drama-expressie. Leerlingen gebruiken hun stem en lichaam om een personage geloofwaardig neer te zetten voor een publiek.
- Samenwerken en reflecteren (Component: Engageren)
  MU.ENG.03 (of MU.REF.01): Reflecteren op het eigen muzische creatieproces en dat van anderen, en constructieve feedback geven en ontvangen.
  Toepassing: Na het tonen van de scènes aan elkaar vertellen wat sterk was aan het stemgebruik of de mimiek van de klasgenoten, en leren hoe je je eigen spel kunt verbeteren.

→ Benodigdheden:

- muzieklink:
- geluidsdrager met genoeg volume
- ruimte om te bewegen. (banken aan de kant, polyvalente ruimte.)
- stoelen

Achtergrondinfo

Deze oefeningen kunnen gebruikt worden als creatieve naverwerking.

De laatste zinnen die de koning zegt zijn: “Een verhaal eindigt niet wanneer het eindigt. Het stuk eindigt niet wanneer het eindigt. Het is het begin van nieuwe stukken en nieuwe verhalen.” Daarmee bedoelt hij dat elke toeschouwer na afloop op een bepaalde manier

gaat nadenken over de voorstelling, al is het maar een paar seconden. Verbeelding is eindeloos en werkt als een lopend vuurtje. Het ene beeld steekt het andere aan.
We polsen in deze verwerking naar wat de voorstelling in de leerlingen hun hoofd, met hun verbeelding heeft gedaan.
In deze verwerking komen ook spreek - en luistervaardigheden aan bod.

Lesverloop.

Fase 1: onderwijsleergesprek:

- Wie heeft er op de terugweg of thuis aan de voorstelling gedacht?
- Wat zat er in je hoofd? Had je vragen? Of deed de voorstelling je aan iets anders denken?
- De koning zegt als laatste zin “Het stuk eindigt niet wanneer het eindigt. Het is het begin van een nieuw stuk, van nieuwe verhalen.” Wat zou hij daarmee bedoelen? (*Net die gedachten die jij over de voorstelling hebt gehad. Je verbeelding loopt steeds verder.)*
-

Fase 2: spelen maar (zie dramales “En toen....”)

V. Dramales: “En toen...”

Leerplandoelen:

Doelgroep: 3de en 4de leerjaar

Duur: 60 minuten

Thema: verbeelding, personages, beweging en absurditeit

Achtergrondinfo

In deze dramales bouwen de leerlingen hun eigen Paleis van de Verbeelding, waar de meest bijzondere ministers rondlopen. De ene minister is verantwoordelijk voor pyjamadagen, de andere voor kriebelende truien of kleine wonderen. De leerlingen bedenken een eigen minister, brengen die met hun lichaam tot leven en stellen hem of haar voor aan anderen.

Daarna onderzoeken ze wat er gebeurt wanneer verschillende ministers elkaar ontmoeten, met elkaar in discussie gaan of ten onder gaan aan hun eigen ideeën. Alles

mag vreemd, grappig, onverwacht of heerlijk absurd zijn. Er zijn geen foute antwoorden: hoe meer verbeelding, hoe beter!

Lesoverzicht

1. Welkom in het Paleis van de Verbeelding	4 min
2. Wandelen door het paleis	7 min
3. Wie zijn die ministers?	4 min
4. Bedenk je eigen minister	2 min
5. De ministerparade	8 min
6. Wie is jouw minister?	6 min
7. Wie is de belangrijkste minister? *(optioneel)*	10 min
8. De laatste minuten van de ministers	15 min
9. Afsluiten in de kring	4 min
Totaal	**60 min**

Tip: De timing is een richtlijn. Wil je meer tijd besteden aan spelen en improviseren? Dan kun je onderdeel 7 overslaan. Je kunt dit onderdeel ook op een ander moment gebruiken als filosofisch gesprek.

1. Welkom in het Paleis van de Verbeelding

Tijd: **4 minuten**

Doel

De leerlingen prikkelen om hun verbeelding te gebruiken en hen meenemen in de wereld van de les.

Aanpak

Verzamel de leerlingen in een kring. Vertel dat ze vandaag op bezoek gaan in een heel bijzonder paleis: het Paleis van de Verbeelding.

In dit paleis wonen een koning en een koningin, maar er werken ook heel veel ministers. Niet alleen ministers die we kennen uit het echte leven, maar vooral ministers die je nergens anders tegenkomt.

Stel enkele vragen:

- Hoe zou jouw Paleis van de Verbeelding eruitzien?
- Welke vreemde kamers zouden er zijn?
- Wie zou er allemaal rondlopen?
- Welke minister zou er absoluut niet mogen ontbreken?

Laat de leerlingen kort reageren. Je hoeft nog niet uitgebreid in gesprek te gaan. De ideeën mogen vooral beginnen te borrelen.

Vertel: “Straks lopen we door ons eigen paleis. En wie weet ontmoeten we daar wel een paar heel bijzondere ministers…”

2. Wandelen door het paleis

Tijd: 7 minuten

Doel

De leerlingen warm maken met beweging, verbeelding en het aannemen van een personage.

Benodigdheden

Muziek die uitnodigt tot bewegen en die je gemakkelijk kunt starten en stoppen.

Aanpak

1. Vraag de leerlingen om door de ruimte te wandelen alsof ze door hun eigen Paleis van de Verbeelding lopen. Iedereen heeft een eigen paleis in gedachten. Misschien is het enorm groot, vol geheime gangen, zachte tapijten, wiebelende trappen of deuren die naar vreemde plekken leiden. Laat hen die hindernissen uitbeelden;
2. Zet de muziek op. De leerlingen wandelen door de ruimte en verkennen hun paleis.
3. Stop de muziek. Iedereen bevriest.
4. Roep een personage, bijvoorbeeld: **“De koning!”**
5. Iedereen verandert onmiddellijk in de koning en neemt een passende houding aan. Zet de muziek opnieuw op. De leerlingen wandelen nu verder door hun eigen paleis,

maar helemaal als koning. Hoe beweegt een koning? Hoe kijkt die? Hoe draagt die zijn hoofd? Komen ze elkaar tegen? Dan kunnen ze een koninklijk praatje slaan.

6. Stop de muziek opnieuw. De leerlingen bevriezen. Roep nu: **“De koningin!”** Herhaal het spel en laat de leerlingen daarna ook veranderen in **de Wachter**
7. ***Tijd voor de ministers***: Breng nu enkele ministers aan. Roep de naam van een minister en laat de leerlingen telkens meteen een houding aannemen om daarna al wandelend verder te spelen.

Stap 1: de meer concrete ministers

- De minister van zure snoepjes en lange matten.
- De minister van uitslapen en hangmatten.
- De minister van pyjamadagen.
- De minister van kriebelende truien.

Stap 2: de meer abstracte ministers

- De minister van onmogelijke plannen.
- De minister van dromen en nachtgedachten.
- De minister van kleine wonderen.
- De minister van veel te veel.
- De minister van veel te weinig.

Stap 3: laat de leerlingen zelf ministers verzinnen en oproepen

Vraag de leerlingen zelf een minister te bedenken. Zodra iemand een nieuwe minister voorstelt, beeldt de hele groep die minister kort uit.

Tips

- Houd het tempo hoog. Blijf niet te lang bij één personage stilstaan.
- Stimuleer de leerlingen om niet alleen hun gezicht, maar hun hele lichaam te gebruiken.
- Vraag niet telkens om uitleg. Laat de leerlingen vooral doen en uitproberen.
- Benadruk dat er geen juiste of foute manier is om een minister te spelen.
- Geef ze als tip mee dat deze ministers spullen mogen hebben die bij hun functie passen. De minister van veel te veel heeft misschien een kruiwagen bij om alles in te dragen. De minister van veel te weinig heeft misschien een vergrootglas om kruimeltjes te spotten.

3. Wie zijn die ministers?

Tijd: 4 minuten

Doel

De leerlingen laten nadenken over de manier waarop een personage beweegt en zich gedraagt.

Aanpak

1. Verzamel de leerlingen kort in een kring.
2. Kies één van de ministers uit de opwarming en stel enkele vragen:
    - Wat doet deze minister de hele dag?
    - Is deze minister altijd druk bezig, of doet die liever niets?
    - Hoe ziet deze minister eruit?
    - Hoe beweegt deze minister zich?
    - Hoe zou deze minister kijken of praten?
    - Wat zou deze minister altijd bij zich hebben?
    - Wat zou er gebeuren als deze minister zijn zin krijgt?
3. Laat een paar leerlingen reageren. Vraag daarna iedereen om opnieuw de houding van deze minister aan te nemen.
4. Kijk samen naar de verschillende uitvoeringen. De ene leerling maakt misschien grote, drukke bewegingen, terwijl een andere bijna niet beweegt.

Tip: Houd dit gesprek kort. Het gaat er vooral om dat de leerlingen ontdekken dat je een personage herkenbaar kunt maken met je lichaam. En dat de leerlingen begrijpen dat achter iedere minister een eigen wereld, persoonlijkheid en verzameling ideeën schuilgaat.

4. Bedenk je eigen minister

Tijd: 2 minuten

Doel

Iedere leerling bedenkt een eigen, origineel personage.

Aanpak

1. Vertel dat er in het Paleis van de Verbeelding nog veel ministers ontbreken. Elke leerling mag er zelf één bedenken.

2. Geef de leerlingen ongeveer één minuut om een naam te verzinnen. Het moet voorlopig alleen de naam zijn, de verdere uitwerking komt later.
3. Moedig hen aan om zo gek, vreemd, grappig of verrassend mogelijk te denken. Een minister hoeft helemaal niet te bestaan in het echte leven.

Voorbeelden:

- de minister van verloren sokken
- de minister van eeuwige honger
- de minister van omgekeerde dagen
- de minister van veel te luide stiltes
- de minister van dingen die niemand begrijpt

4. Laat de leerlingen hun naam aan jou vertellen. Noteer de namen, zodat je ze straks tijdens de ministerparade kunt afroepen.
5. Geef de leerlingen daarna nog heel even de tijd om zich voor te stellen hoe hun minister eruitziet en hoe die beweegt. Laat hen die beweging al kort uitproberen in de ruimte.

Tip: Er zijn geen foute ideeën. Hoe persoonlijker en onverwachter de minister, hoe meer mogelijkheden om ermee te spelen.

5. De ministerparade

Tijd: 8 minuten

Doel

De leerlingen leren hun personage zichtbaar te maken met houding en beweging.

Aanpak

1. De koning en de koningin zitten of staan aan één kant van de ruimte. De andere leerlingen staan klaar voor de parade. Leg uit dat elke minister straks wordt voorgesteld aan het hof. Wanneer jij de naam van een minister roept, komt die leerling naar voor en presenteert die zijn of haar minister. De parade start als de muziek start, laat de muziek lopen door heel de parade.

De leerling:

1. Wandelt als de minister naar voren.
2. Buigt of maakt op een andere manier een begroeting voor de koning en de koningin.

3. Laat met het lichaam zien wat deze minister bijzonder maakt.
4. Verlaat de ruimte van de parade, zodat de volgende minister aan de beurt kan komen.

Tip: Misschien heeft een minister een gigantische hoed, piepkleine voeten, een lange baard, een stijve rug of een heel bijzondere manier van stappen. Misschien beweegt die supersnel, sleept die met de voeten of kijkt die voortdurend achterom.

Laat de leerlingen hun personage zo duidelijk mogelijk uitbeelden, zonder dat ze het helemaal hoeven uit te leggen.

Roep de namen in een vlot tempo af. Geef iedereen de kans om even in de schijnwerpers te staan.

2. Korte terugblik

Vraag na de parade:

- Welke ministers zijn je bijgebleven?
- Wat maakte een minister herkenbaar?
- Waaraan kon je zien dat een personage bijzonder was?

Tip: Benadruk dat je niet altijd hoeft te raden waar een minister precies van is. Het gaat erom dat de leerling met houding, beweging, denkbeeldige spullen of kostuums en spel een eigen personage tot leven brengt.

6. Wie is jouw minister?

Tijd: 6 minuten

Doel

De leerlingen verdiepen hun personage en leren er in hun rol over te vertellen.

Aanpak

1. Verdeel de klas in groepjes van drie of vier leerlingen.
2. Geef de leerlingen eerst één à twee minuten om na te denken over hun minister:
    - Wat is de functie van jouw minister? (“De minister van…..”)

- Wat maakt jouw minister bijzonder?
- Wat weet of kan deze minister dat niemand anders weet of kan? (Een minister kan bijvoorbeeld staan voor chaos, stilte, dromen, verdwalen, eindeloze honger, onmogelijke uitvindingen of iets wat nog nooit iemand heeft bedacht.)

3. Vraag indien nodig één leerling om zijn of haar minister kort aan de hele klas te tonen.
4. Bespreek samen
    - Wat maakt deze minister bijzonder?
    - Wat zien we aan de houding of beweging?
    - Waardoor wordt het personage duidelijk?

Tip: Het hoeft geen realistisch beroep of een logisch plan te zijn. Laat de leerlingen vooral hun verbeelding volgen. Misschien heeft hun minister een bijzondere taak, misschien een vreemde gewoonte, misschien is die gewoon verantwoordelijk voor iets heel merkwaardigs.

Bijvoorbeeld:

De minister van uitslapen en hangmatten wil een uurwerk ontwerpen dat trager draait wanneer je moe bent. Zo kun je langer slapen. Maar wanneer je op schoolreis vertrekt, draait het uurwerk sneller, zodat je niet te lang hoeft te slapen en toch helemaal uitgerust bent. Daarnaast wil deze minister een draagbare hangmat ontwerpen die je overal kunt ophangen, zelfs in de klas.

5. Daarna krijgt elke leerling ongeveer één minuut om de eigen minister voor te stellen aan het groepje. De leerlingen vertellen niet alleen over hun minister, maar proberen dat ook **als hun minister** te doen. Ze gebruiken de houding en beweging die ze eerder hebben bedacht. Een minister met enorme voeten kan bijvoorbeeld moeilijk stil blijven staan; een minister van stilte fluistert misschien of zegt helemaal niets. Dan stelt de volgende minister zich voor aan zijn groepje. Doe dit tot iedereen zijn minister heeft voorgesteld aan zijn groepje. Alle groepjes spelen dus tegelijk.

Tip: Gebruik eventueel het kort muziekfragment van één minuut als timer.

7. Wie is de belangrijkste minister?

Achtergrondinfo

Dit onderdeel is **optioneel**. Je kunt het gerust overslaan als je meer tijd wilt besteden aan het spelen, de improvisaties en de sterfscènes. De les blijft ook zonder dit onderdeel volledig werken.

Je kunt de oefening bovendien los van deze dramales gebruiken als filosofisch gesprek, bijvoorbeeld tijdens een les filosoferen. De vragen over wat belangrijk is en wie dat bepaalt, zijn ook interessant zonder dat de leerlingen eerst ministers hebben gespeeld.

Tijd: 10 minuten — optioneel

Doel

De leerlingen onderzoeken wat belangrijk is en ervaren dat mensen daar verschillend over kunnen denken.

Aanpak

De leerlingen blijven in dezelfde groepjes.

Stap 1: Discussie in rol — ongeveer 2 minuten

Alle ministers staan samen in hun groepje. Ze discussiëren als hun personage over de vraag: “Wie is de belangrijkste minister van het Paleis van de Verbeelding?”

Iedereen probeert de anderen ervan te overtuigen dat zijn of haar minister belangrijk is. Een minister van uitslapen vindt misschien dat iedereen rust nodig heeft. Een minister van zure snoepjes beweert misschien dat het paleis zonder zure snoepjes niet kan functioneren.

Tip: Laat de leerlingen tegelijk spelen en reageren. Het hoeft geen netjes beurtelings gesprek te zijn: het mag levendig, grappig en een beetje chaotisch worden.

Stap 2: Gesprek uit hun rol — ongeveer 5 minuten

- Vraag de leerlingen om uit hun personage te stappen. Ze zijn weer zichzelf.
- Laat de groepjes samen bespreken welke minister volgens hen het belangrijkst is en waarom. Ze mogen hun ministers rangschikken van belangrijk naar minder belangrijk.

Mogelijke vragen:

- Wat maakt iets belangrijk?
- Is iets voor iedereen even belangrijk?
- Wie beslist wat belangrijk is?
- Kan iets onbelangrijk lijken voor de ene persoon, maar heel belangrijk zijn voor een andere?
- Kunnen er meerdere belangrijkste ministers zijn?

Stap 3: Korte terugblik — ongeveer 3 minuten

- Bespreek enkele opvallende ideeën klassikaal.
- Er hoeft geen winnaar uit de bus te komen. Verschillende meningen zijn juist interessant.

De ministeriële dood

Achtergrondinfo

Kies de speelvorm die het best past bij de beschikbare tijd en de ruimte:

Optie A – Alle groepen na elkaar

Elke groep speelt haar scène voor de hele klas. Kies deze vorm als je voldoende tijd hebt en de leerlingen elkaars werk graag willen zien.

Optie B – Alle groepen tegelijk, verspreid over de ruimte

Elke groep speelt op een eigen plek in het lokaal. Alle groepen starten tegelijk op de muziek en eindigen wanneer de muziek stopt. Iedereen krijgt de kans om te spelen, maar de leerlingen zien niet alle scènes van de andere groepen.

Optie C – Eerst allemaal tegelijk, daarna enkele groepen voor de klas

Alle groepen spelen eerst tegelijk op verschillende plekken in het lokaal. Daarna kies je enkele groepen die hun scène nog eens voor de hele klas spelen.

Deze laatste optie is een goede middenweg: iedereen kan spelen en je houdt toch tijd over om enkele scènes samen te bekijken.

Tijd: 15 minuten

Doel

De leerlingen combineren hun personage met samenspel, improvisatie en een absurde afloop.

Bendodigdheden

De sterfmuziek uit de voorstelling "*De Verbeelding"* of een ander passend muziekfragment.

Stap 1

Vertel dat het tijd is voor de laatste minuten van de ministers. In het Paleis van de Verbeelding loopt niet alles altijd goed af. Soms loopt een minister zo ver door in zijn eigen idee dat het helemaal misgaat…

De ministers sterven op een absurde manier door iets wat te maken heeft met hun eigen overtuiging, bijzondere eigenschap of ministerschap.

Het hoeft niet logisch of realistisch te zijn. Hoe absurder en verrassender, hoe beter.

Voorbeelden:

- De minister van onbeperkte schermtijd kijkt zo lang naar een scherm dat zijn hoofd bijna ontploft.
- De minister van uitslapen slaapt zo diep dat hij nooit meer wakker wordt.
- De minister van veel te veel wordt bedolven onder een gigantische berg spullen.
- De minister van kriebelende truien krijgt zo veel jeuk dat hij zichzelf helemaal in de knoop beweegt.
- De minister van onmogelijke plannen probeert een plan uit te voeren dat steeds ingewikkelder wordt, tot alles in de war loopt.

Stap 2: Bedenk en oefen een scène — 5 minuten

- De leerlingen werken in dezelfde groepjes van drie of vier.
- Ze bedenken een korte scène waarin hun ministers één voor één aan hun einde komen. Iedere minister krijgt een eigen moment, maar de anderen mogen meespelen in elkaars sterfscènes. Zo blijft iedereen betrokken.
- Laat hen de scène kort oefenen. De scène mag grappig, dramatisch, vreemd of overdreven zijn.

Tip: Moedig hen aan om te denken aan:

- Hoe beweegt de minister vlak voor het einde?
- Wat gaat er mis?
- Hoe kunnen de andere ministers reageren?
- Hoe ziet het einde er lichamelijk uit?

Veiligheid: Alle sterfscènes worden gespeeld met mimiek, houding en beweging. Er wordt niet echt geduwd, geslagen, gewurgd of gevaarlijk gevallen. De leerlingen doen alsof; ze brengen zichzelf en anderen niet in gevaar.

Stap 3: Speel de sterfscènes – ongeveer 10 minuten

1. Gebruik de sterfmuziek uit de voorstelling, of een ander stuk tragische muziek. Vertel dat de muziek de tijd aangeeft: wanneer de muziek stopt, moet de scène afgelopen zijn.
2. **Elke groep krijgt maximaal 2 minuten.** Laat de muziek geleidelijk zachter worden en stop ze op het afgesproken moment. De groep zorgt ervoor dat de scène dan helemaal afgerond is.

Stap 4: Korte terugblik

Vraag na het spelen:

- Welke sterfscène was bijzonder absurd?
- Hoe zag je aan het lichaam wat er misging?
- Hoe hielpen de andere ministers mee?
- Welke scène verraste je?

Tip: Houd de terugblik kort. Het spel zelf staat centraal.

9. Afsluiten in de kring

Tijd: 4 minuten

Doel

De leerlingen laten terugblikken op hun spel en de verbeelding uit de les meenemen.

Aanpak

1. Verzamel de leerlingen in een kring. Iedereen stapt uit zijn of haar rol en is weer zichzelf.

   Stel enkele korte vragen:

   - Welke minister vond je het leukst om te spelen?
   - Welke minister van iemand anders vond je verrassend?
   - Wat was het grappigste of vreemdste moment?
   - Welke minister vond jij het belangrijkst? Waarom?
   - Heb je iets ontdekt dat je vooraf niet had bedacht?

2. Laat enkele leerlingen reageren. Niet iedereen hoeft op elke vraag te antwoorden.

3. Rond af met een korte boodschap:

   “In onze verbeelding kunnen we dingen bedenken en spelen die in het echte leven misschien helemaal niet bestaan. En als we iets uitproberen, ontdekken we soms ideeën waar we vooraf nog niet aan hadden gedacht.”

4. Bedank de leerlingen en sluit het Paleis van de Verbeelding.